

FAKTI O MAĐARSKOJ

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA, BUDIMPEŠTA

No. 2002/1.

Zakon o Mađarima u susednim zemljama: interesi i ciljevi

Mađarski Parlament je prilikom sastavljanja zakona broj LXII iz 2001. godine o Mađarima u susednim zemljama vođen ciljem da Mađarima koji žive u susednim zemljama pomogne da jezički i kulturni identitet očuvaju u onoj državi čiji su građani.

Cilj mađarske vlade je da Mađari koji žive u susednim državama sreću i blagostanje pronađu u svom zavičaju. Nedavno vršena meritorna ispitivanja javnog mnjenja međutim pokazuju da se četvrtina Mađara van matice bavi mišlju preseljenja.

Stvaranje i uspješno sprovođenje zakona može povoljno uticati na uslove ostanka Mađara u rodnoj zemlji, a to bi značajno smanjilo želju za preseljenjem. Propis služi očuvanju svesti o nacionalnom identitetu prekograničnih Mađara, a uz to podupire i uklapanje u politički i društveni sistem zemlje čiji su državljani.

Mađarska donošenjem zakona istovremeno želi da doprinese sistemu osnovnih evropskih vrednosti, očuvanju i razvijanju kulturne raznovrsnosti.

Zakon o povlasticama je stupio na snagu 1. januara 2001. godine.

POZADINA ZAKONA

Istorija 20-og veka je mađarsku naciju pretvorila u jedan od "najrasutijih" naroda sveta. Kao posledica mirovnih ugovora o okončanju dvaju svetskih ratova, diktatura i desnice i levice, kao i revolucije 1956. godine je oko tri i po miliona Mađara Karpatskog bazena bilo prinuđeno da život nastavi kao manjina

u svom rodnom mestu, a milion i po u dijaspori. Austro-Ugarska Monarhija se kao gubitnik prvog svetskog rata raspala, a istorijska, hiljadugodišnja Mađarska je Trijanonskim mirovnim ugovorom (1920) izgubila dve trećine svoje ranije teritorije, dok je jedna trećina stanovništva - iako ostala u zavičaju - život nastavila pod vlašću susednih država i postala nacionalna manjina.

Republika Mađarska smatra zaštitu svih nacionalnih manjina veoma važnim zadatkom. Usled svog geografskog položaja i tokom svoje burne istorije Mađarska je stekla bogato iskustvo u tretiranju problema nacionalnih manjina, živele one unutar ili izvan granica zemlje.

Te su zajednice uvek imale istaknutu ulogu u mađarskoj istoriji, doprinosile razvoju zemlje u oblasti kulture, civilizacije i privrede. Za mađarsko društvo je uvek bilo važno da se očuva ta kulturna raznovrsnost. Tokom svoje hiljadugodišnje istorije Mađarska je uvek bila zemlja-primalac, u kojoj su pridošlice iz regiona sticale novu domovinu.

1993. godine je Mađarska donela savremen i progresivan zakon o manjinama koji je omogućio formiranje manjinskih samouprava i stvaranje kulturne autonomije, uvažava princip državotvornog karaktera nacionalnih manjina i njihovo pravo na slobodan izbor identiteta. Mađarska smatra prirodnim da nacionalne manjine na njenoj teritoriji uživaju podršku svojih matičnih zemalja.

Shodno tome zakon, koji je mađarski Parlament 2001. godine usvojio velikom većinom, pruža podršku mađarskim manjinama van granica zemlje, u skladu sa međunarodnim normama i evropskom praksom.

Mađarska, kako je to u više navrata naglasila, ne želi da preuzme odgovornost za zaštitu nacionalnih manjina od država čiji su oni državljani.

Novi zakon ima i stabilizirajući efekat, time što doprinosi očuvanju identiteta manjina van granica, njihovom uspešnom opstanku u zavičajju i sprečavanju nastanka većeg migracionog talasa.

KONSULTACIJE O ZAKONU

Zakon je tokom priprema u potpunosti bio transparentan pred domaćom i inostranom javnošću. Mađarska vlada je pre parlamentarnog usvajanja zakona konstantno i redovno obavestavala zainteresovane države o koncepciji, sadržaju i ciljevima nacrtu zakona, uz uvažavanje njihovog mišljenja. Pomoći pružane privrednim društvima su na primer iz zakona izuzete baš na osnovu rumunskog predloga. Mađarska vlada sa zainteresovanim zemljama vodi redovne konsultacije i o primeni zakona, a stečena iskustva ocenjuje zajedno sa njima. Zahvaljujući tome je zakon na snagu stupio bez potresa, uz saglasnost dotičnih susednih država. Posebno je značajno da je saglasnost Rumunije u kojoj živi najbrojnija mađarska zajednica utvrđena i u posebnoj deklaraciji predsednika vlada. U njoj se određuju važni elementi sprovođenja zakona, na primer uslovi za funkcionisanje informativnih ureda, aspekt podjednakog tretmana posloprimalaca iz Rumunije i ograničavanje izdavanja legitimacije za članove porodice. Takođe je značajno što se mađarska vlada redovno konsultuje sa Slovačkom o detaljima primene zakona.

NAJVAŽNIJI ELEMENTI ZAKONA

Zakonom se obuhvataju osobe, koje stalno prebivalište imaju u Republici Hrvatskoj, Saveznoj Republici Jugoslaviji, Rumuniji, Republici Sloveniji, Slovačkoj Republici ili Ukrajini, nemaju mađarsko državljanstvo, a po nacionalnosti se izjašnjavaju kao Mađari, mađarskog

državljanstva se nisu dobrovoljno odrekli i nemaju dozvolu za stalni boravak u Mađarskoj.

Lica obuhvaćena zakonom u oblasti kulture uživaju podjednaka prava u Mađarskoj kao i državljani Mađarske.

Ove osobe imaju pravo na povlastice za putovanje u gradskom i međugradskom saobraćaju u Mađarskoj.

Prekogrančni mladi Mađari u Republici Mađarskoj imaju pravo na učešće u fakultetskom i visokoškolskom obrazovanju u godišnje određenom okvirnom broju.

Mađarski prosvetni radnici iz prekograničnih oblasti, koji nastavu izvode na mađarskom jeziku, imaju pravo na učešće u redovnom stručnom usavršavanju u Mađarskoj.

Pomoć za vaspitanje i školovanje dece može dobiti roditelj, koji u svom domaćinstvu vaspitava najmanje dva maloletna deteta koja u mestu prebivanja pohađaju nastavu ili se vaspitavaju na mađarskom jeziku.

Lice obuhvaćeno ovim zakonom se na teritoriji Republike Mađarske i dalje može zapošljavati na osnovu radne dozvole ali se dozvole u svakoj kalendarskoj godini mogu izdavati na period od tri meseca bez posebnog ispitivanja trenutne situacije na tržištu radne snage.

Republika Mađarska pruža podršku lokalnim civilnim organizacijama u susednim zemljama, koje doprinose ostvarivanju ciljeva mađarskih zajednica u tim zemljama.

Prva o korišćenje povlastica i pomoći pruža "Mađarska legitimacija", odnosno "Mađarska legitimacija člana porodice".

IZUZETAK

Mađarska vlada je tokom parlamentarnog razmatranja nacrtu zakona izuzela Austriju iz teritorijalnog dejstva zakona pošto bi se povlastice odnosile samo na mađarsku manjinu u Burgenlandu, koja čini samo 10 odsto Mađara u Austriji.

Jedan deo preostalih 90 odsto austrijskih Mađara, kao emigranti nisu ni izgubili mađarsko državljanstvo, a mađarski državljani nemaju prava na

povlastice određene zakonom. Drugi deo se mađarskog državljanstva dobrovoljno odrekao, te oni usled toga nemaju pravo na beneficije. Znatno broj Mađara se u Austriju doselio iz drugih zemalja regiona. Usled ove specifične situacije ne bi bilo poželjeno stvaranje razlika među različitim grupama ljudi u Austriji, koji se deklarišu kao Mađari.

ZAKON I PРАВNA ODNOSNO PRAKTIČNA ZAŠTITA MANJINA U EVROPI

Zakon je u punom skladu sa Ugovorom o udruživanju između Republike Mađarske i Evropske unije. Mađarska će ispunjavati svoje buduće obaveze u odnosu na evropsku intergarciju, zakon će primenjivati u saglasnosti sa ugovorom o priključenju i sa regulativom Unije.

Zakon se uklapa u tendencije evropskog zakonodavstva. One primenom povlašćenog tretmana nekim kulturnim zajednicama odnosno pripadnicima jezičke ili nacionalne manjine koji žive van matice obezbeđuju zaštitu i negovanje identiteta.

Zakon uvažava propise Unije u vezi podrške identiteta manjina, odnosno postojeću praksu kako na regionalnom tako i na nivou Unije.

U **Grčkoj** uredba broj 4000/3/10 omogućava izdavanje "Specijalne lične karte" za albanske državljane grčkog porekla, koja vlasnika ovlašćuje na stalni boravak i zapošljavanje u Grčkoj.

U **Slovačkoj** na osnovu zakona broj 70/1997 o inostranim Slovacima, osobe slovačke narodnosti, koje nisu slovački državljani, mogu dobiti "Inostranu slovačku ispravu". Ta isprava na teritoriji Slovačke ovlašćuje -između ostalog- na dobivanje povlastica pri ulasku u zemlju, zapošljavanje, povlasticu pri prijemu državljanstva i u obrazovanju.

U **Bugarskoj**, prema zakonu broj 30/2000 o Bugarima izvan granica Republike Bugarske, bugarska država šalje udžbenike, nastavna sredstva, edikacije iz oblasti kulture van granica zemlje "Bugarima koji žive u inostranstvu", te pomaže njihove

organizacije, ako je cilj njihove aktivnosti očuvanje kulture na bugarskom jeziku i verskih tradicija. Osim toga pruža različite povlastice - na primer u vezi obrazovanja i zapošljavanja - za "Bugare koji žive u inostranstvu".

U **Rumuniji** zakon broj 1998/150 "O podršci rumunskih zajednica širom sveta" formira poseban fond u budžetu za finansiranje obrazovnih, kulturnih, omladinskih i socijalnih programa Rumuna koji žive van teritorije zemlje. Zakonom zasnovane beneficije su proširene i na područja stranih država.

ZAKON NEMA EKSTERITORIJALNU SNAGU

Beneficije koje se na osnovu zakona pružaju prekograničnim Mađarima na osnovu subjektivnog prava se jednoznačno i isključivo primenjuju na teritoriji Republike Mađarske. Zakon o Mađarima u susednim zemljama dakle nema vanteritorijalnu snagu. Mađarske vlasti tokom primene zakona ne vrše nikakvu upravnu delatnost na teritoriji susednih zemalja.

Vlada Mađarske, kao i vlade susednih zemalja ne žele da zakon ima vanteritorijalno dejstvo, te na taj način postoji mogućnost da se na osnovu uzajamne političke volje pronađu odgovarajuća rešenja vezana za rezerve koje postoje u vezi sa tim.

Primena zakona je u punom skladu sa zakonskim sistemom susednih zemalja, nema nikakvog uticaja ili posledica koji bi bili u koliziji sa njim.

IZVEŠTAJ VENECIJANSKE KOMISIJE SAVETA EVROPE

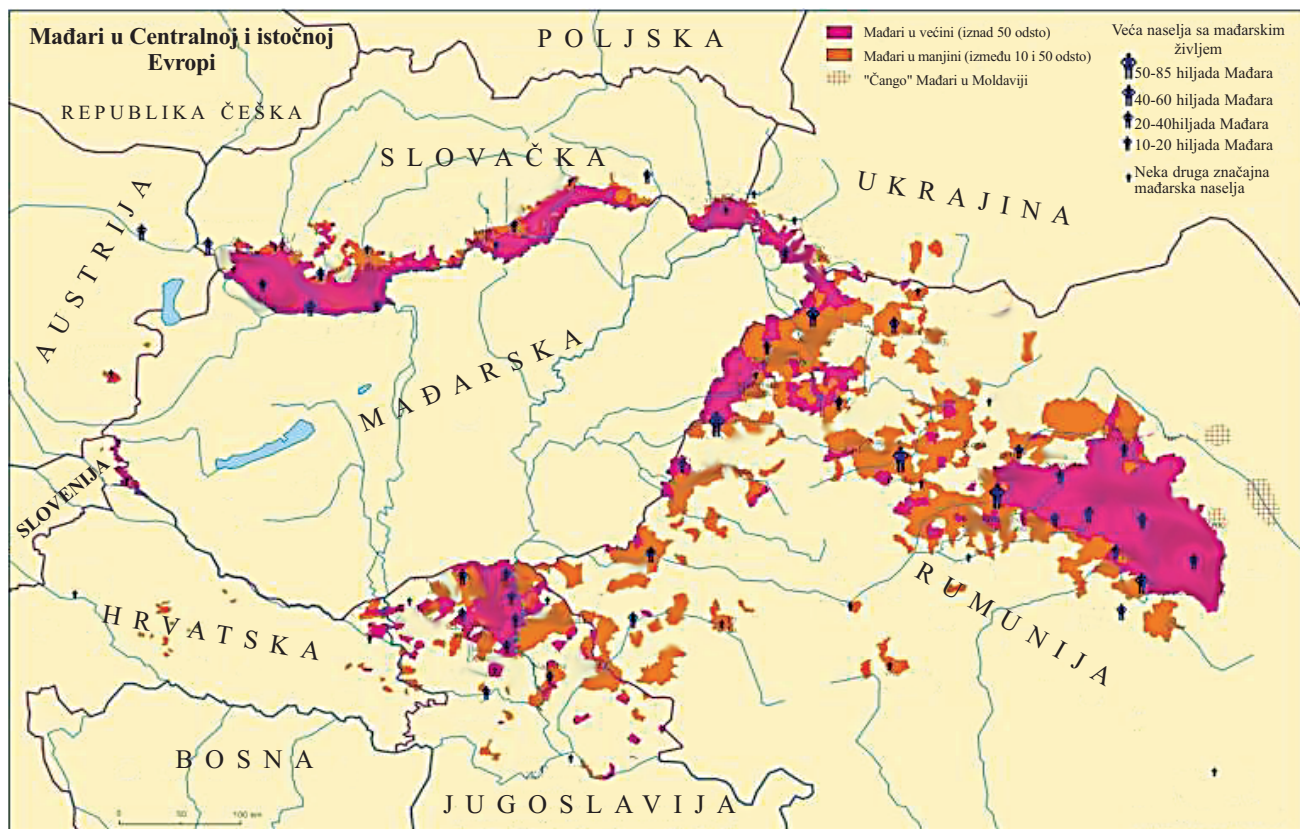
Izveštaj Venecijanske komisije Saveta Evrope od 19. oktobra 2001. godine potvrđuje opravdanost mađarskog zakona: "Država može emitovati pravne propise koji se odnose na strane državljane ukoliko se efekat istih ostvaruje unutar njenih granica."

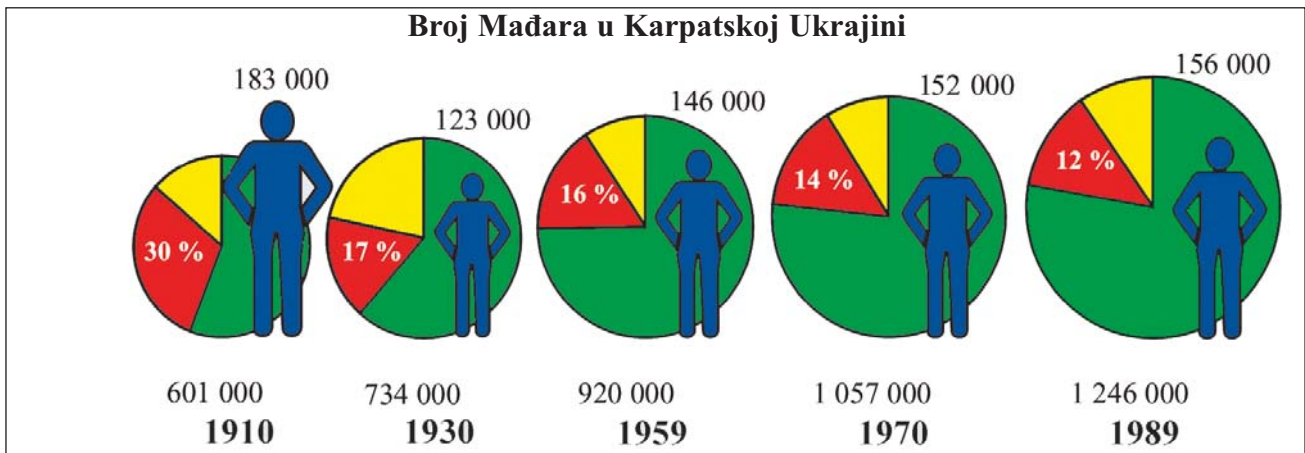
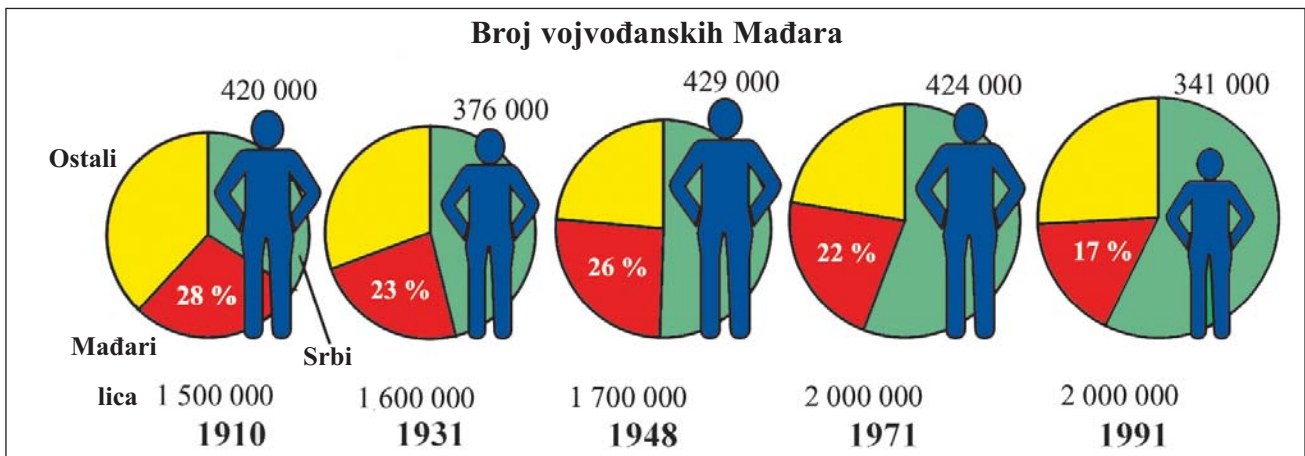
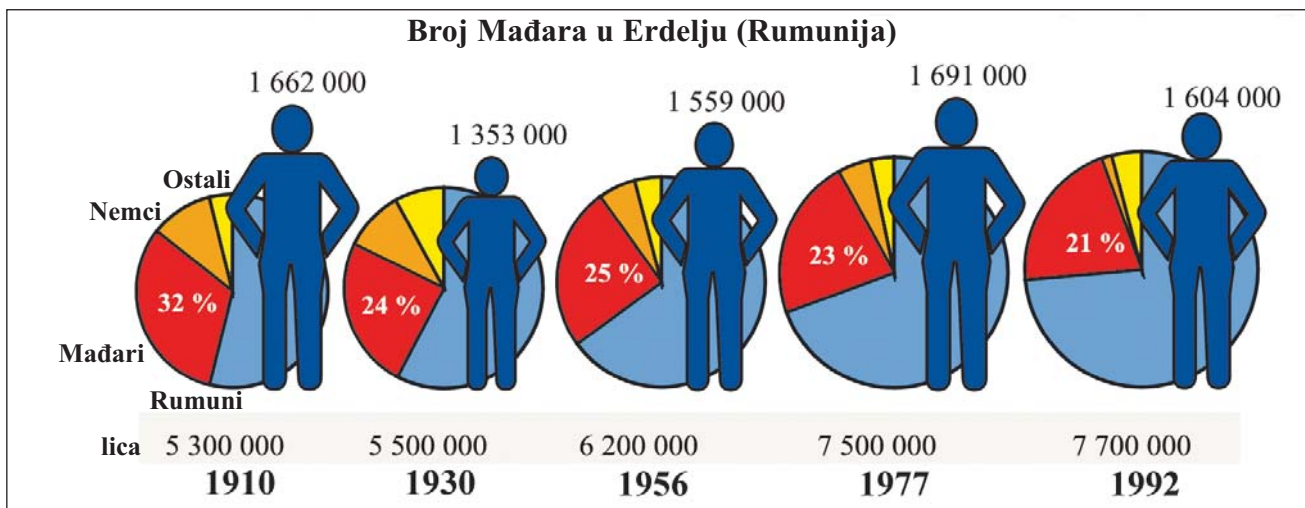
Međunarodna pravna analiza je obuhvatila pregled sličnih pravnih propisa devet zemalja - među kojima su tri zemlje-članice Evropske unije -, na osnovu čega je izvukla opšte zaključke iz talijanskog, austrijskog, grčkog, rumunskog, slovačkog, bugarskog,

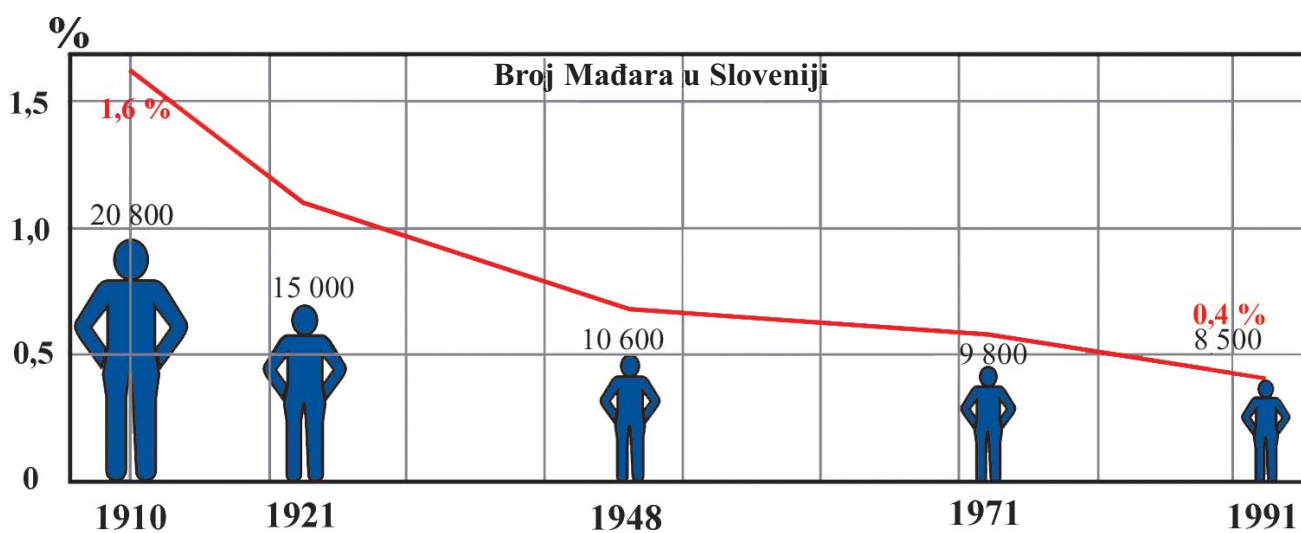
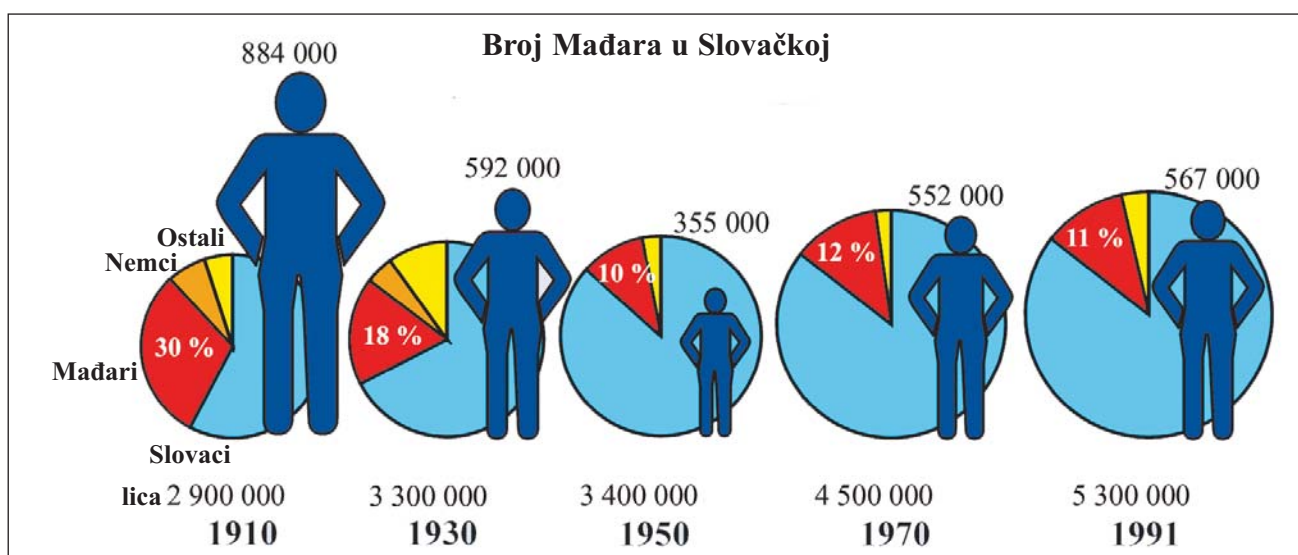
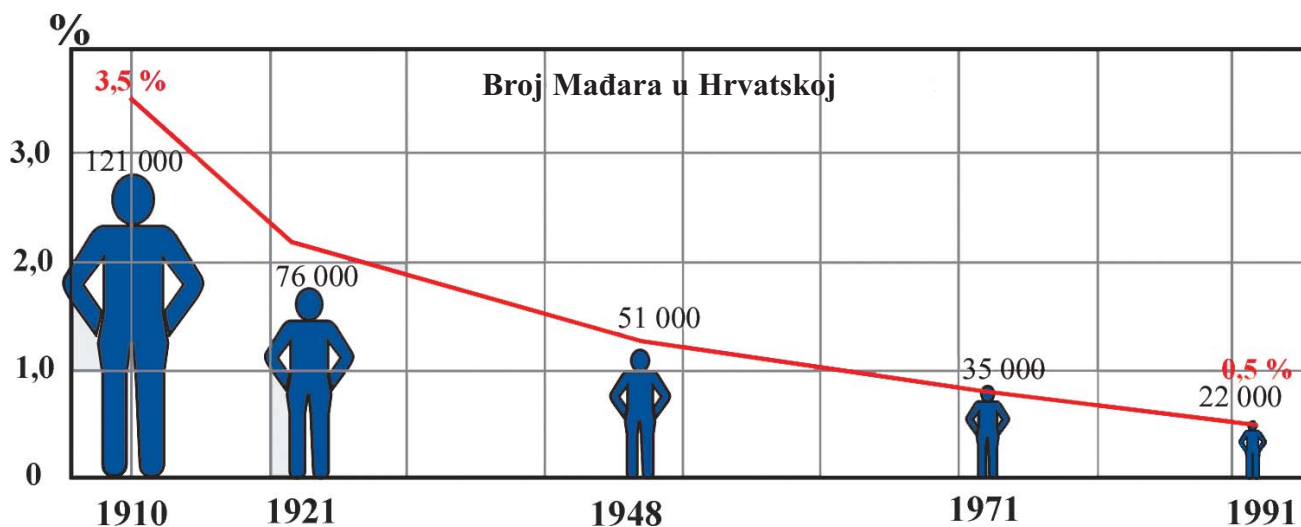
slovenačkog, ruskog i mađarskog zakona o delovima njihovih nacija koje žive van matice. Dokumentat konstatuje: " Za zaštitu manjina je pre svega odgovorna država u kojoj je njihovo prebivalište. Komisija istodobno prima k znanju da matične zemlje takođe imaju ulogu u zaštiti i očuvanju manjina sa ciljem održavanja čvrstih jezičkih i kulturnih spona koje ih vezuju. Evropa se razvijala kao kulturna jedinica zasnovana na isprepletenim raznolikim jezičkim i kulturnim tradicijama; kulturalna raznolikost predstavlja bogatstvo, a prihvatanje tog bogatstva je preduslov evropskog mira i stabilnosti."

Mađarska će tokom praktične primene zakona broj XLII o Mađarima u susednim državama uvažavati i dobronamerno slediti preporuke formulisane u izveštaju od 19. oktobra 2001. Venecijanske komisije.

(Kompletan tekst dokumenta se nalazi na homepejđu Ministarstva inostranih poslova Republike Mađarske www.kum.hu.)

Tabele je sastavio prema zvaničnim podacima popisa stanovništva Dr Sebők László hungarološki naučni saradnik Instituta Teleki.

ZAKON BR. LXII IZ 2001. GODINE

O MAĐARIMA U SUSEDNIM ZEMLJAMA

Parlament

- u interesu ostvarivanja odgovornosti Republike Mađarske iz § 6.stav (3) Ustava u odnosu na Mađare izvan granica zemlje, sa ciljem napretka u negovanju i razvijanju njihovih mnogostrukih odnosa sa Mađarskom,
 - imajući u vidu evropska integracijska nastojanja Republike Mađarske kao i osnovne principe međunarodnih organizacija, a naročito Saveta Evrope i Evropske unije o poštovanju ljudskih prava i zaštiti manjinskih prava,
 - s obzirom na opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava i međunarodne pravne obaveze Republike Mađarske,
 - imajući u vidu razvijanje bilateralnih i multilateralnih dobrosusedskih odnosa i regionalne saradnje na prostoru Srednje Evrope te jačanje stabilizacione uloge Mađarske,
 - radi obezbeđenja pripadnosti jedinstvenoj mađarskoj naciji Mađara koji žive u susjednim zemljama, njihove uspešne egzistencije u zavičaju kao i očuvanja svesti o nacionalnom identitetu,
 - na osnovu inicijative i predloga Mađarske stalne konferencije, kao koordinacionog tela za očuvanje i jačanje nacionalnog identiteta mađarskih zajednica u susjednim zemljama,
 - bez uticaja na povlastice i pomoći koje lica mađarske narodnosti izvan matice, u skladu sa propisima, uživaju u drugim krajevima sveta
- donosi sledeći zakon:

GLAVA I OPŠTE ODREDBE

Zakon obuhvata

§ 1.

- (1) Zakon se odnosi na lica nastanjeno u Republici Hrvatskoj, Saveznoj Republici Jugoslaviji, Rumuniji, Republici Sloveniji, Slovačkoj Republici ili Ukrajini koje ne poseduje mađarsko državljanstvo i koje se po nacionalnoj pripadnosti izjašnjava kao Mađar, a koje
- a) mađarsko državljanstvo nije izgubilo dobrovoljnim odricanjem te
 - b) ne poseduje dozvolu za stalni boravak u Mađarskoj.
- (2) Zakon se odnosi i na braćog druga lica iz stava (1) koji

sa njim živi, kao i maloletno dete iz njihovog zajedničkog domaćinstva, i ako oni inače nisu mađarske nacionalnosti.

(3) Zakon obuhvata i saradnju sa organizacijama iz §. 13., 17., 18 i 25 odnosno podršku pružanu istim.

§ 2.

(1) Zakonom obuhvaćena osoba povlastice i pomoći dobija u mestu stanovanja na teritoriji Republike Mađarske, odnosno u susjednim zemljama na osnovu uslova propisanih ovim Zakonom, kao i na osnovu isprave iz § 19. ovog Zakona

(2) Odredbe ovog Zakona se sprovode bez kršenja obaveza Republike Mađarske prihvaćenih međunarodnim ugovorima.

(3) Povlastice i pomoći navedeni ovim Zakonom ne diraju u već postojeće, na osnovu važećih propisa trenutno obezbeđene povlastice i pomoći licima mađarske narodnosti, koja žive u drugim krajevima sveta a nemaju mađarsko državljanstvo.

§ 3.

Republika Mađarska u interesu

- a) obezbeđivanja neprekidnog kontakta,
 - b) omogućavanja korišćenja povlastica i pomoći iz ovog Zakona,
 - c) neometanih kulturnih, privrednih i porodičnih odnosa,
 - d) ostvarivanja slobodnog kretanja lica i protoka ideja,
- licima obuhvaćenim Zakonom u vezi ulaska i boravka na njenoj teritoriji obezbeđuje, uz uvažavanje međunarodnih pravnih obaveza, najpovoljniji mogući tretman u datoj situaciji.

GLAVA II POVLASTICE I POMOĆI ZA LICA OBUHVAĆENA ZAKONOM

Obrazovanje, kultura i nauka

§ 4.

(1) Licima iz ovog Zakona u Mađarskoj u oblasti kulture pripadaju ista prava kao državljanima Mađarske. Republika Mađarska u skladu sa tim za njih obezbeđuje naročito

- a) pravo i mogućnost korišćenja javnih kulturnih institucija i njihovih usluga,
- b) pristup kulturnim dobrima za potrebe javnosti i istraživanja,

c) pristup umetničkom blagu koji ima karakter spomenika kulture i dokumentima vezanim za njih,

d) naučno istraživanje arhivskog materijala koji sadrži zaštićene lične podatke, ukoliko je susedna država u kojoj lice mađarske nacionalnosti iz prekograničnih oblasti ima stalno prebivalište, potpisnica međunarodnog ugovora o zaštiti ličnih podataka. *

(3) Lice iz ovog Zakona ima pravo na korišćenje fonda svih javnih biblioteka finansiranih iz državnog budžeta kao i na sledeće besplatne osnovne usluge:

a) posetu biblioteci,

b) korišćenje na licu mesta delova zbirke, koje odredi biblioteka,

c) korišćenje sredstava za istraživanje fonda zbirke,

d) informacije o uslugama biblioteka i njihovog sistema,

e) u slučaju učlanjenja pozajmljivanje štampanih dokumenata biblioteke, prema uslovima regulisanim pravilnikom biblioteka.

(3) Ostale povlastice lica obuhvaćenih Zakonom u vezi korišćenja uslugama javnih kulturnih i muzejskih institucija finansiranih iz državnog budžeta, su regulisane posebnim pravnim propisom.

§ 5.

Mađarski naučnici obuhvaćeni Zakonom mogu biti spoljni odnosno redovni članovi javnih tela Mađarske akademije nauka.

Odlikovanja i stipendije

§ 6.

(1) Republika Mađarska licima obuhvaćenim Zakonom obezbeđuje mogućnost da im se za istaknute aktivnosti u službi mađarske nacije, za delatnost koja doprinosi mađarskim i univezalnim ljudskim vrednostima, u znak priznanja dodeljuju državna odlikovanja Republike Mađarske odnosno počasne titule, nagrade, povelje iz nadležnosti ministara.

(2) Prilikom utvrđivanja uslova za dodelu državnih stipendija treba obezbediti mogućnost za dodelu stipendija licima obuhvaćenim ovim Zakonom.

Socijalno osiguranje i zdravstvena zaštita

§ 7.

(1) Osobe obuhvaćene ovim Zakonom koje su na teritoriji Republike Mađarske zaposlene u okviru radnog statusa shodno § 15. – ako međunarodnim ugovorom drugačije nije regulisano – dužne su da nadležnim organima određenim posebnim pravnim propisom uplaćuju doprinos zdravstvenog i penzijskog osiguranja u iznosu određenom

mađarskim propisima o socijalnom osiguranju. Zaposleno lice na osnovu ovih uplata stiče pravo na zdravstvene usluge i penziju utvrđene posebnim propisom.

(2) Osoba obuhvaćena ovim Zakonom koja nije obavezna da plaća zdravstveni i penzijski doprinos iz stava (1), troškove zdravstvenih usluga korištenih u Mađarskoj može snositi sama odnosno nadoknadu troškova pre korišćenja zdravstvenih usluga može putem konkursa tražiti od određene, za ovu svrhu ustanovljene javne nonprofitne organizacije od opšteg interesa.

(3) Osoba obuhvaćena Zakonom u slučaju hitne medicinske pomoći pravo na zdravstvene usluge ima pod uslovima propisanim bilateralnim ugovorom o socijalnoj sigurnosti (socijalnoj politici).

Povlastice za putovanja

§ 8.

(1) Osoba obuhvaćena Zakonom ima pravo na povlastice za putovanje u gradskom i međugradskom saobraćaju u zemlji - u železničkom saobraćaju za korišćenje 2. klase.

(2) Pravo na neograničeni broj besplatnog putovanja ima:

a) dete do napunjene 6. godine života,

b) lice, koje je napunilo 65. godinu.

(3) Pravo na putničke povlastice od 90% na javnim sredstvima u domaćem međugradskom saobraćaju imaju:

a) lica iz stava (1), četiri puta godišnje,

b) u slučaju grupnog putovanja: najmanje destočlana grupa lica mlađih od 18. godina obuhvaćenih Zakonom i njihova dva punoletna pratioca, jednom godišnje.

(4) Detaljna regulativa povlastica za putovanja je regulisana posebnim propisom.

Obrazovanje

§ 9.

(1) Osobe obuhvaćene ovim Zakonom - uz ispunjenje uslova navedenih u ovom paragrafu, shodno odredbama Zakona o visokoškolskom obrazovanju br. LXXX iz 1993. godine, koje se odnose na državljane Mađarske - u visokoškolskim ustanovama Republike Mađarske imaju pravo na učešće u

a) osnovnom univerzitetskom i visokoškolskom obrazovanju,

b) dopunskom obrazovanju osnovnog karaktera,

c) parcijalnom obrazovanju,

d) na kursu za sticanje doktorske (PhD) i magistarske (DLA) titule,

e) u opštem, odnosno specijalnom stručnom usavršavanju,

f) u stručnom usavršavanju višeg stepena u visokoškolskoj ustanovi akreditacionog karaktera.

(2) Student, koji studira u ustanovi koja se finansira iz

državnog budžeta po stavu (1) kao redovan student (dnevni kurs), u smislu zakona o visokoškolskom obrazovanju br. LXXX iz 1993. godine ima pravo na studentsku normativu, kao i na novčana davanja i davanja u naturi koja su drugi deo studentske normative, odnosno na nadoknadu troškova zdravstvenog doprinosa po stavkama. Uslove za sticanje ovih i ostalih vidova davanja određuje ministar obrazovanja putem posebnog propisa.

3) Broj Zakonom obuhvaćenih lica koja godišnje imaju pravo na studiranje pri visokoškolskim ustanovama Republike Mađarske finansiranih iz državnog budžeta utvrđuje ministar obrazovanja.

(4) Studenti iz vangraničnih oblasti koji studiraju u ustanovama koje se ne finansiraju iz državnog budžeta, mogu tražiti nadoknadu svojih troškova delimično ili u celini putem konkursa od nonprofitne organizacije od opšteg interesa, specijalizovane za ovu delatnost.

Povlastice za učenike § 10.

(1) Lice obuhvaćeno ovim Zakonom, sa statusom učenika u javnoj obrazovnoj ustanovi susedne države koje uči na mađarskom nastavnom jeziku, kao i student u bilo kojoj visokoobrazovnoj instituciji, ima pravo na sve povlastice koje mađarski državljani uživaju na osnovu važećih propisa i dažke legitimacije.

(2) Pravo na povlastice iz stava (1) se utvrđuje u specijalnom prilogu dažke legitimacije (§19). Detaljna pravila u vezi korišćenja povlastica su regulisana posebnim propisom.

Stručno usavršavanje mađarskih prosvetnih radnika iz prekograničnih oblasti §11.

(1) Mađarski prosvetni radnici obuhvaćeni ovim Zakonom, koji u susednoj državi nastavu izvode na mađarskom jeziku (u daljem tekstu: mađarski prosvetni radnici iz prekograničnih oblasti) imaju pravo da - godišnje, u okvirnom broju koji ministar obrazovanja odredi - učestvuju u redovnom stručnom usavršavanju i imaju pravo na povlastice iz stava (2).

(2) Osobe iz stava (1) od mađarske ustanove za stručno usavršavanje za vreme usavršavanja mogu zatražiti

- a) nadoknadu troškova smeštaja,
- b) nadoknadu putnih troškova, kao i
- c) dodatak za troškove upisa

i to u iznosu određenom posebnim pravnim aktom.

(3) Detaljna pravila u vezi stručnog usavršavanja prosvetnih radnika iz prekograničnih oblasti su regulisana posebnim propisom.

§ 12.

(1) Mađarski prosvetni radnici iz prekograničnih oblasti obuhvaćeni ovim Zakonom, kao i predavači u visokoškolskim obrazovnim institucijama susednih zemalja (u daljem tekstu: mađarski prosvetni radnici iz prekograničnih oblasti) imaju pravo na posebne povlastice.

(2) Povlastice, pružene mađarskim prosvetnim radnicima i predavačima iz prekograničnih oblasti su identične povlasticama koje prosvetni radnici sa mađarskim državljanstvom uživaju na osnovu legitimacije za prosvetne radnike.

(3) Pravo na posebne povlastice iz stava (1) se potvrđuje specijalnim prilogom "Mađarske legitimacije". Detaljna pravila u vezi korišćenja povlastica su regulisana posebnim propisom.

Obrazovanje locirano van granica zemlje § 13.

(1) Republika Mađarska doprinosi očuvanju maternjeg jezika, kulture, svesti o nacionalnom identitetu Mađara van granica zemlje i pomoću izmeštanja, organizovanja i održavanja akreditovanih odeljenja mađarskih visokoškolskih institucija u prekograničnim oblastima.

Sredstva za finansiranje ovih ciljeva se utvrđuju godišnjim državnim budžetom Republike Mađarske u stavci za troškove posebne namene. O korišćenju navedenih finansijskih sredstava odlučuje ministar obrazovanja na osnovu posebnog propisa.

(2) Republika Mađarska pomaže osnivanje, održavanje i razvoj visokoškolskih institucija (fakultet, katedra itd.) koji se prihvataju akreditacije u susednim zemljama a u okviru kojih se u susednoj zemlji nastava izvodi na mađarskom jeziku. Finansijska sredstva se mogu zatražiti putem konkursa od nonprofitne organizacije od opšteg interesa osnovane u tu svrhu.

Finansijska pomoć za obrazovanje u domovini § 14.

(1) Pomoć za vaspitanje i obrazovanje može dobiti roditelj obuhvaćen ovim Zakonom, koji podiže najmanje dvoje maloletne dece i to za svako dete, ako

- a) dete pohađa vaspitno-obrazovnu instituciju koja odgovara njegovom uzrastu, i u okviru te ustanove pohađa nastavu na mađarskom jeziku,
- b) ako vaspitno-obrazovna institucija iz stava a) svoju delatnost vrši na teritoriji susedne zemlje, gde je i prebivalište roditelja.

(2) Pomoć za nabavku udžbenika i nastavnih sredstava (u daljem tekstu: pomoć za nastavna sredstva) može dobiti

roditelj obuhvaćen ovim Zakonom, koji se stara o obrazovanju na mađarskom jeziku svog maloletnog deteta iz istog domaćinstva, u vaspitno-obrazovnoj instituciji u svom stalnom prebivalištu, koje se nalazi u susjednoj državi.

(3) Pomoć za vaspitanje i obrazovanje odnosno pomoć za nastavna sredstva se može zatražiti molbom od nonprofitne organizacije od opšteg interesa, osnovane za tu svrhu. Prilikom odlučivanja o molbi, organizacija traži usaglašen stav organizacije koja daje preporuku (§ 20) i ministra obrazovanja o tome da li je u određenoj vaspitnoj ili obrazovnoj ustanovi osigurano izvođenje vaspitanja i obrazovanje na mađarskom jeziku.

(4) Lice obuhvaćeno ovim Zakonom može podneti molbu za finansijsku pomoć za studije na visokoškolskim ustanovama susjedne zemlje putem konkursa kod nonprofitne organizacije od opšteg interesa osnovane za tu svrhu.

Zapošljavanje **§ 15.**

Lice obuhvaćeno ovim Zakonom može se na teritoriji Republike Mađarske zapošljavati na osnovu radne dozvole. Prilikom postupka izdavanja dozvole se primenjuju opšti pravni propisi koji se odnose na radne dozvole stranih državljana u Mađarskoj sa tom razlikom da se dozvole u svakoj kalendarskoj godini mogu izdavati na period od tri meseca bez posebnog ispitivanja trenutne situacije na tržištu radne snage. Posebnim pravnim propisom može biti omogućeno izdavanje dozvola i na duži period a pod istim uslovima.

§ 16.

(1) Nadoknadu troškova stvaranja pravnih uslova zapošljavanja, a pogotovo troškova pribavljanja dokumenata o školskoj i stručnoj spremi, troškova postupka neophodnog za dokazivanje zdravstvene sposobnosti dotični putem konkursa mogu zatražiti od nonprofitne organizacije od opšteg interesa osnovane za tu svrhu.

(2) Detaljna pravila izdavanja dozvola, odonosno registracije sadržana su u posebnom propisu.

Zadaci organa javnog informisanja **§ 17.**

(1) Organi javnog informisanja u Mađarskoj se redovno brinu o prikupljanju i prenosu informacija o prekograničnim Mađarima, odnosno o obezbeđivanju informacija o Mađarskoj i Mađarima za potrebe prekograničnih Mađara.

Ove informacije služe

- a) za posredovanje mađarskih i univerzalnih duhovnih i kulturnih vrednosti,
- b) za stvaranje objektivne slike o svetu, o Mađarskoj i o Mađarima,
- c) za očuvanje identiteta, maternjeg jezika i kulture mađarskih manjinskih zajednica.

(2) Republika Mađarska obezbeđuje produkciju i emitovanje televizijskog programa za prekogranične Mađare putem osnivanja i održavanja organizacije osnovane za tu svrhu. Izvori sredstava za ostvarivanje ovog cilja se obezbeđuju iz centralnog državnog budžeta.

Pomoć organizacijama van granica zemlje **§ 18.**

(1) Republika Mađarska pomaže organizacije u susjednim zemljama, koje doprinose ostvarivanju ciljeva mađarskih zajednica, koje u tim zemaljama žive.

(4) Za dobijanje ove materijalne pomoći se molba podnosi na konkursu raspisanom od strane nonprofitne organizacije od opšteg interesa osnovane za tu svrhu. Na konkurs se mogu javiti sve organizacije iz stava (1), a naročito organizacije, čiji je cilj

- a) očuvanje, održavanje i istraživanje mađarske nacionalne baštine,
- b) očuvanje, negovanje mađarskog jezika, književnosti, kulture, narodne umetnosti,
- c) pružanje podrške mađarskom visokoškolskom obrazovanju van granica zemlje pomaganjem prihvata gostujućih profesora iz Mađarske,
- d) restauracija, održavanje kulturnih i umetničkih spomenika, koji pripadaju mađarskoj kulturnoj baštini,
- e) poboljšanje uslova za opstanak prekoračnice mađarske populacije u naseljima, gde vladaju nepovoljni uslovi za život te razvoj seoskog turizma u prekograničnim oblastima sa mađarskim življem,
- f) stvaranje i razvijanje uslova za infrastukturalne veze sa Republikom Mađarskom,
- g) ostala delatnost, koja doprinosi ostvarivanju ciljeva iz stava (1).

GLAVA III **POSTUPCI DOBIJANJA POVLASTICA I** **POMOĆI**

"Mađarska legitimacija" i "Mađarska legitimacija člana porodice"

§ 19.

(1) Za korišćenje povlastica i pomoći određenih ovim Zakonom služi "Mađarska legitimacija" i "Mađarska

legitimacija člana porodice", koju na sopstven zahtev mogu dobiti osobe mađarske i druge narodnosti pod uslovima navedenim u § 20.

(2) Od ovlašćenog centralnog organa državne uprave Republike Mađarske (u daljem tekstu: nadležni organ)

a) izdavanje "Mađarske legitimacije" sa fotografijom može zatražiti lice mađarske narodnosti obuhvaćeno ovim Zakonom,

b) izdavanje "Mađarske legitimacije člana porodice" sa fotografijom može zatražiti bračni drug i maloletno dete lica iz stava (a) koji sa njim živi u zajedničkom domaćinstvu a koji nije mađarske narodnosti,

ukoliko ispunjava uslove u § 1., stav (1) tačka a) i b), ima preporuku organizacije iz § 20., odnosno nadležni organ Republike Mađarske u njegovom slučaju nije izrekao zabranu ulaska i boravka u Republici Mađarskoj, odnosno naredio njegovo proterivanje na osnovu specijalnih razloga regulisanih posebnim zakonom, odnosno da se protiv njega ne vodi krivični postupak zbog hotimičnog krivičnog dela.

(5) Osim uslova navedenih u stavu (2), za dobijanje "Mađarske legitimacije člana porodice" potrebno je da član porodice mađarske narodnosti već poseduje "Mađarsku legitimaciju", odnosno da ispunjava sve uslove za sticanje te isprave. U slučaju povlačenja "Mađarske legitimacije" se povlači i "Mađarska legitimacija člana porodice"

§ 20.

(1) Nadležni organ izdaje "Mađarsku legitimaciju" ako osoba, koja zatraži tu ispravu ima preporuku od organizacije za zaštitu interesa mađarske zajednice u konkretnoj susednoj državi, koja je od strane Vlade Republike Mađarske prihvaćena kao organizacija koja daje preporuke te vrste, te ako ista

a) na osnovu lične izjave (u slučaju maloletne osobe na osnovu izjave njegovog zakonskog predstavnika), potvrđuje da je određeno lice mađarske narodnosti,

b) dokazuje autentičnost njegovog potpisa, i

c) sadrži

ca) zahtev, fotografiju i adresu stranke,

cb) lične podatke, koji će biti uvedeni u legitimaciju (§ 21.)

cc) naziv organizacije koja je dala preporuku, otisak pečata te organizacije, ime i potpis lica ovlašćenog da je zastupa,

cd) mesto i vreme izdavanja preporuke.

(2) Preporuka za izdavanje "Mađarske legitimacije člana porodice", umesto uslova navedenih u tački a) stava (1), potvrđuje postojanje porodične veze sa licem mađarske narodnosti, obuhvaćenog ovim Zakonom.

(3) Vlada Republike Mađarske kao organizaciju za davanje preporuka priznaje one interesne organizacije mađarskih zajednica u bilo kojoj od susednih zemalja, koje su u stanju da

a) predstavlja celinu mađarske zajednice u određenoj državi,

b) obezbede organizacione i kadrovske uslove za preuzimanje i razmatranje svih zahteva za preporuke.

§ 21.

(1) Isprava važi:

a) u slučaju maloletnog lica do dana navršetka 18. godine života,

b) u slučaju lica između 18 i 60 godina života pet godina,

c) u slučaju lica preko 60 godina života neograničeno.

(2) Ukoliko isprava istekne, postupak iz § 19-20., na osnovu zahteva, treba ponoviti

(3) Nadležna vlast povlači ispravu u slučaju, ako je

a) davalac preporuke preporuku povukao jer je vlasnik legitimacije prilikom podnošenja zahteva za preporuku dao netačne podatke,

b) vlasnik legitimacije dobio dozvolu za useljenje ili nastanjenje,

c) vlasnik legitimacije stekao mađarsko državljanstvo,

d) vlasniku legitimacije organi nadležni za pitanja izbeglica priznali status izbeglice ili azilanta,

e) vlasnik legitimacije proteran sa područja Republike Mađarske i ako je protiv njega doneta zabrana ulaska i boravka u zemlji,

f) protiv vlasnika legitimacije pokrenut krivični postupak, odnosno

g) isprava neovlašćeno korištena ili je falsifikovana,

h) porodični odnos na osnovu kojeg je izdata legitimacija člana porodice prestao,

i) ako vlasnik sam traži povlačenje isprave.

(4) O pravosnažnoj odluci o povlačenju isprave treba obavestiti organizaciju koja je dala preporuku za izdavanje.

(5) Legitimacija sadrži sledeće podatke o potencijalnom korisniku:

a) prezime i ime (kod žena i devojačko prezime i ime) na način kao što je u službenoj upotrebi u susednoj zemlji - prebivalištu (latinicom), za lice mađarske narodnosti i na mađarskom jeziku,

b) naziv mesta rođenja po službenoj upotrebi u susednoj zemlji i na mađarskom jeziku,

c) datum rođenja i pol,

d) ime majke na način kao što je u službenoj upotrebi u susednoj zemlji po mestu prebivališta (latinicom), a za lice mađarske narodnosti i na mađarskom jeziku,

e) fotografiju, državljanstvo, ili izjavu, da je lice bez državljanstva,

f) svojeručni potpis, kao i

g) vreme izdavanja i rok na koji legitimacija glasi, odnosno broj dokumenta.

(6) Beleške i potvrde propisane za korišćenje povlastica i pomoći sadrži prilog legitimacije.

(7) Radi obezbeđenja ispravnosti ovog dokumenta, odnosno kontrolisanja isplaćenih povlastica, nadležni organ (u postupku sprovođenja: organ za administriranje podataka) vodi evidenciju podataka u legitimaciji, o identifikacionim brojevima priloga isprava, podataka o prebivalištu vlasnika isprave u inostranstvu, o porodičnim odnosima koji su osnov sticanja prava na legitimaciju, odnosno o broju i vremenu važnosti dozvole za boravak, kao i o podacima navadenim u stavu (3). Organ za evidentiranje podataka ima pravo da podatke u evidenciji čuva do povlačenja isprave, odnosno do isteka važnosti te isprave. Dozvoljeno je davanje podataka iz evidencije u statističke svrhe Centralnom birou za statistiku, a u cilju kontrole opravdanosti zahteva i sprečavanja zloupotreba, organu koji daje povlastice i pomoći, organu vodi evidenciju povlastica i pomoći, sudu koji vodi krivični postupak, krivičnim organima, službi državne bezbednosti, odnosno organu vlasti za evidentiranje stranih državljana.

(8) Organ nadležan za ocenu zahteva za potrebe ocenjivanja zahteva, odnosno utvrđivanje postojanja razloga za povlačenje legitimacije podatke može zatražiti od sledećih organa:

- a) od organa za centralnu evidenciju stranih lica o tome vodi li se protiv određene osobe postupak pred organima za boravak stranaca, postoji li u njegovom slučaju odluka o proterivanju, o zabrani ulaska ili boravka u Mađarskoj, kao i o podacima o dozvoli za boravak u zemlji.
- b) od organa nadležnih za državljanstvo u vezi sa sticanjem državljanstva,
- c) iz centralne evidencije za izbegla lica podatke o priznavanju statusa izbelice ili azilanta,
- d) iz krivične evidencije podatke o krivičnom postupku koji je u toku.

§ 22.

(1) Za postupak organa nadležnog za ocenu su merodavne odredbe Zakona broj IV iz 1957. godine o pravilima opšteg upravnog postupka. Troškove državnog upravnog postupka snosi država.

(2) Podnosilac zahteva ima pravo da se protiv pravosnažne odluke donete u upravnom postupku na osnovu žalbe protiv prvostepene odluke organa nadležnog za ocenu izdavanja, odnosno povlačenja legitimacije obrati sudu. Sud upravnu odluku može preinačiti a na taj postupak se odnose odredbe Zakona o građanskom parničnom postupku.

(3) Detaljna pravila postupka organa nadležnog za ocenu, kao i sistema evidentiranja izdatih isprava i podataka sadržanih u ispravama, kao i oblik isprava regulisani su posebnim propisom.

Korišćenje povlastica na teritoriji Republike Mađarske § 23.

(1) Lice mađarske narodnosti sa prekograničnih područja, ukoliko na teritoriji Mađarske boravi u skladu sa pravnim propisima, ima prirodno pravo da uz posedovanje isprave (§ 19) u Mađarskoj koristi povlastice iz § 4., stava (1) § 7., § 8., § 10., stava (2) § 11., § 12 – ako ispunjava uslove navedene u pomenutim paragrafima.

(2) Finansijska sredstva za potrebe državnih organizacija i institucija, koje pružaju povlastice iz stava (1), odnosno za privredne organizacije koje izdaju povlastice za putovanje, obezbeđuju se u centralnom budžetu države.

Način konkurisanja za povlastice u Republici Mađarskoj § 24.

(1) Vlada osniva specijalnu nonprofitnu organizaciju (organizacije) od opšteg interesa za ocenu zahteva za povlastice koje lice obuhvaćeno Zakonom stiče putem konkursa kao i za dodelu istih.

(2) Namenu nonprofitne organizacije od opšteg interesa, vrste konkursa koje razmatra i organ ovlašćen za donošenje odluke o tim predmetima propisuje osnivački akt, u skladu sa odredbama zakona br. CLVI iz 1997. godine o nonprofitnim organizacijama od opšteg interesa.

(3) Prijava na javni konkurs za povlastice i pomoći na osnovu ovog zakona se podnosi nonprofitnoj organizaciji od opšteg interesa nadležnoj za oblast na koju se konkurs odnosi.

(4) Uz konkursnu prijavu se podnose svi potrebni podaci i dokumenti koje nonprofitna organizacija od opšteg interesa zahteva.

(5) U slučaju pozitivne odluke podnosilac zahteva i nonprofitna organizacija od opšteg interesa sklapaju građansko pravni ugovor u kojem utvrđuju uslove, vrednost i namenu pomoći kao i način obračuna.

(6) Finansijska sredstva za organizaciju (organizacije) od opšteg interesa se obezbeđuju u okviru godišnjeg budžeta države u stavci sredsstva posebne namene.

Način konkurisanja za pomoć korištenu u susednim zemljama § 25.

(1) Osoba (organizacija) obuhvaćena ovim Zakonom može podneti zahtev (konkurisati) za povlastice i pomoći iz ovog Zakona organizaciji u zemlji gde ima stalno prebivalište (sedište), a koja je osnovana sa namenom da vodi zakonito poslovanje i nije orijentisana na sticanje profita (u daljem tekstu: strana nonprofitna organizacija).

(2) Podaci na osnovu kojih se donose odluke u vezi konkursa

i na osnovu kojih se vrši isplata povlastica, a koji se dokazuju dokumentom, izjavom, planskom dokumentacijom, itd. – utvrđuju se posebnim građansko pravnim ugovorom između nonprofittne organizacije od opšteg interesa u Mađarskoj i strane nonprofittne organizacije.

(3) O prijavama pristiglim na konkurs, nonprofittna organizacija od opšteg interesa osnovana u Mađarskoj odluku donosi na osnovu podataka iz ugovora pomenutog u stavu (2) i mišljenja strane nonprofittne organizacije.

(4) Učesniku konkursa mađarska nonprofittna organizacija od opšteg interesa dodeljene pomoći isplaćuje na osnovu građansko pravnog ugovora. Ugovor sadrži uslove, vrednost, namenu pomoći i način obračuna.

Centralna evidencija pomoći **§ 26.**

(1) U cilju koordinacije sistema pomoći u celini, o prijavama na konkurse za pomoći i o odlukama nonprofittnih organizacija u vezi konkursa se vodi centralna evidencija.

(2) Centralni upravni organ za vođenje evidencije postavlja Vlada Republike Mađarske.

(3) Upravni organ evidentira sledeće podatke:

- a) ime, mesto prebivališta (sedište) i broj lične isprave podnosioca prijave na konkurs za pomoć,
- b) vrsta tražene pomoći,
- c) vrednost dodeljene pomoći.

(4) Organ koji vodi evidenciju podatke navedene u stavu (3) može čuvati 10 godina od donošenja odluke o dodeli pomoći.

(5) Podatke iz evidencije mogu preuzimati organizacije od opšteg interesa u zemlji i inostranstvu osnovane sa ciljem ocenjivanja dodele pomoći kao i centralni upravni organi u interesu obezbeđivanja materijalnog pokrića pruženih pomoći.

GLAVA IV **ZAKLJUČNE ODREDBE**

§ 27.

(1) Ovaj zakon stupa na snagu 1. januara 2002. godine.

(2) Nakon priključenja Republike Mađarske Evropskoj uniji se odredbe ovog Zakona primenjuju shodno odredbama Ugovora o priključenju i u skladu sa pravnom regulativom Evropske zajednice.

§ 28.

(1) Vlada se ovlašćuje da uredbom:

- a) odredi centralni upravni organ ovlašćen za izdavanje,

povlačenje i evidentiranje legitimacije, da odredi organ koji je nadređen prvom organu, da odredi njihovu nadležnost, kao i pravila vezana za izdavanje, zamenu, povlačenje i evidentiranje isprava,

b) detaljno propiše povlastice za putovanja lica obuhvaćena ovim Zakonom,

c) detaljno propiše povlastice za studente i učenike , odnosno za lica iz § 10 stav (1) ovog Zakona.

(2) Vlada osniva nonprofittnu organizaci(ju)je od opšteg interesa u Mađarskoj, koj(a)e odlučuju o prijavama pristiglim za sticanje pomoći i vrše isplatu na osnovu ovog Zakona, odnosno staraju se o koordinaciji, odgovarajućim izmenama i dopunama njihovih osnivačkih dokumenata, i u okviru toga o pregrupisanju povlastica.

§ 29.

(1) Ministar unutrašnjih poslova sa ministrom inostranih poslova - a u slučaju povlastica iz oblasti obrazovanja, u sporazumu sa ministrom obrazovanja - donosi zajedničku uredbu o pravilima vezanim za sadržaj i izgled isprave.

(2) Ministar privrede

- a) sa ministrom unutrašnjih poslova donosi zajedničku uredbu kojom propisuje pravila za vođenje evidencije i procedure u vezi izdavanja radne dozvole licima mađarske narodnosti iz prekograničnih oblasti i određuje nadležni organ odgovoran za izvršavanje ovih zadataka,
- b) dobija ovlašćenje da uredbom reguliše uslove izdavanja radnih dozvola na period duži od roka utvrđenog u § 15. ovog Zakona zaposlenim licima obuhvaćenim ovim Zakonom ili određenom krugu tih lica. U slučaju zapošljavanja profesionalnih sportista se uslovi utvrđuju u saglasnosti sa ministrom za omladinu i sport.

(3) Ministar inostranih poslova je ovlašćen da u postupku donošenja odluke nadležnih organa iz § 19. – u slučaju koji zahteva posebnu pažnju, – umesto preporuke iz § 20. ovog Zakona da izjavu, odnosno da izjavom omogući da se procedura iz § 20 stav (1) u slučaju eventualnih prepreka neometano sprovede.

(4) Ministar nacionalne kulturne baštine donosi uredbu o detaljnoj regulativi povlastica za prekogranične Mađare o korišćenju usluga muzeja i javnih kulturnih institucija.

(5) Ministar obrazovanja – u saglasnosti sa ministrom inostranih poslova – donosi posebnu uredbu o povlasticama za mađarske prosvetne radnike na prekograničnim područjima pomenute u § 9, 11 i 12, odnosno § 13 stav (1) i § 14 ovog Zakona, te određuje obim tih povlastica.